
Węgrowo, st. 11, gm. Grudziądz, woj. kujawsko-pomorskie, AZP 31-45/157

Informator Archeologiczny : badania 34, 172-173

2000

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

WALKÓW-KURNICA, st. 1,
gm. Osjaków i Konopnica,
woj. łódzkie, AZP 75-45/-,
76-45/-

- osada kultury przeworskiej z późnego okresu rzymskiego fazy C1-D

Ratownicze badania archeologiczne, przeprowadzone w sierpniu przez Bogusława Abramka (autor sprawozdania, Muzeum Ziemi Wieluńskiej w Wieluniu). Finansowane przez WKZ w Łodzi. Piąty sezon badań. Przebadano powierzchnię 850 m².

Tegoroczne badania, będące kontynuacją prac z sezonu ubiegłego, przeprowadzono w zachodniej partii osady. Wielohektarowa osada, usytuowana nad dawnym zakolem Warty, jest systematycznie niszczona w wyniku różnych prac polowych i ziemnych, a w najbliższej przyszłości ponad połowa jej powierzchni zostanie zalesiona.

Bezpośrednio pod kilkunastocentymetrową warstwą próchnicy zalegają resztki warstwy kulturowej i obiekty osadnicze, często uszkodzone przez orkę. Rezultatem tegorocznych badań jest odkrycie dalszych 60 obiektów, w tym 5 budowli o charakterze mieszkalnym, nieznacznie zagłębionych w ziemię, o powierzchni od 8 m² do 24 m², kilkunastu palenisk (kilka wylepionych gliną), licznych jam o zróżnicowanej wielkości i funkcji oraz 2 studni, których nie udało się do końca wyeksplorować ze względu na kurzawkę i wybijającą wodę.

Podobnie jak w ubiegłym sezonie, pozyskany w tym roku materiał zabytkowy jest obfity i interesujący. Znalaziono około 5700 fragmentów naczyń lepionych ręcznie, w tym wiele charakterystycznych dla grupy dobrodzieńskiej, a także prototypy wczesnośredniowiecznych naczyń dwustożkowych, około 900 fragmentów naczyń toczonych (głównie czarki, misy i dzbany), około 150 fragmentów naczyń zasobowych, 50 zabytków metalowych (w tym 3 denary z II w. n.e., radlicę, sierp, krój, cylindryczną kłódkę, 2 klucze, duży fragment piły, dłuto z wiertłem, 4 zapinki), ciężarki tkackie, przęśliki, kawałki żaren rotacyjnych oraz liczny materiał kostny. Dotychczasowe obserwacje wskazują, że badana osada mogła pełnić funkcję centrum większego skupiska osadniczego ujawnionego w tym rejonie Warty. Na podkreślenie zasługuje znalezienie 15 rzymskich denarów oraz licznych narzędzi rolniczych (13 sierpów, 2 półkoski, radlica i krój pługa) oraz prawie 250 innych zabytków metalowych.

Całkowite zbadanie tej interesującej osady, posiadającej nawiązanie do najstarszych materiałów wczesnośredniowiecznych, jest zadaniem w pełni uzasadnionym.

Materiały i dokumentacja z badań są przechowywane w Muzeum Ziemi Wieluńskiej.

Badania będą kontynuowane.

Wapniarnia, st. 129, gm.
Trzcianka, woj. wielkopolskie

patrz: środkowa, młodsza i późna epoka brązu

WĘGROWO, st. 11,
gm. Grudziądz, woj. kujawsko-
pomorskie, AZP 31-45/157

- cmentarzysko z późnego okresu wpływów rzymskich – okresu wędrówek ludów

Badania na stanowisku 11 w Węgrowie, przeprowadzone od 2 sierpnia do 31 sierpnia pod kierownictwem mgr Małgorzaty Kurzyńskiej (autorka sprawozdania, Dział Archeologii Muzeum w Grudziądzu). Uczestniczyli w nich mgr Mirosław Pietrzak, mgr Rafał Dąbrowski, a także student archeologii Marcin Wróblewski. Finansowane przez WKZ w Toruniu. Stanowiły kontynuację prac prowadzonych w 1998 i 1999 r.

Stanowisko w Węgrowie znajduje się we wschodniej części Basenu Grudziądzkiego, w terenie niezabudowanym zalesionym, na krawędzi małej doliny.

Celem badań było dalsze określenie zasięgu stanowiska. W trakcie tegorocznych badań założono 3 wykopy badawcze (1-3/00). Numerując wykopy, nie nawiązywano do numeracji ubiegłorocznej, lecz zastosowano nową od 1/00 do 3/00. Wykop 1 założono bezpośrednio przy wykopie 4/99. Jego powierzchnia wyniosła 80 m². Wykop 2/00 założono na północ od punktu O i wykopy 3/99.

Jego powierzchnia wyniosła 129,50 m. Wykop 3/00 został założony na wschód od wykopów 1-2/99. Jego powierzchnia wyniosła 16 m². Łącznie przebadano obszar o powierzchni 225,50 m².

Wydzielono 29 nowych obiektów kulturowych. Numerację nawiązano do numeracji ubiegłorocznej, pierwszy nowy numer to obiekt 53. Nie podjęto w tym roku próby nadawania numerów kolejnym grobom, gdyż wydaje się, że na tym stanowisku jest to bardzo mylące i przedwczesne. Niejednokrotnie wydzielane obiekty z nadanym numerem opisane, wyrysowane i sfotografowane okazywały się tylko domniemanymi obiektami. Na stanowisku wydzielono różne układy stratygraficzne, zarejestrowano także partie stanowiska (w wykopie 2/00) z kośćmi, materiałem zabytkowym, rozrzuconym w warstwie kulturowej, nie tylko w jamach grobowych. Sytuacja ta spowodowała spowolnienie tempa prowadzonych badań, każdy fragment kości, ceramiki, zabytek był bowiem nanoszony na plan trójwymiarowo.

Po zakończonych badaniach materiał kostny został poddany analizie antropologicznej.

Analizując uzyskane wyniki, należy stwierdzić, że partia południowo-wschodnia cmentarzyska (wykop 4/997 oraz 1/00) charakteryzuje się pochówkami późniejszymi, być może już z wczesnego okresu wędrówek wędrówki ludów. W tej części nie zaobserwowano w warstwie IV materiału zabytkowego. W tej partii stanowiska jamy grobowe są płytsze, rzadsze, wyraźne wyodrębniające się na tle piasku. Bardziej złożoną sytuację zaobserwowano w partii północnej cmentarzyska. Stwierdzono tutaj, podobnie jak w roku ubiegłym (obiekty 15,16) występowanie materiału ceramicznego, kostnego, brązów, paciorków nie tylko w jamach, ale również poza jamami grobowymi oraz nad jamami grobowymi. Być może w tej części są 2 poziomy chronologiczne nakładające się na siebie, tj. młodszy związany z warstwą IV oraz poziom starszy związany z obiektami 62, 63, 64. Nad nimi, poniżej warstwy IV wystąpiła warstwa brązowego piasku. Dopiero dokładna analiza materiału ceramicznego pozwoli na wyjaśnienie faktu, czy materiał występujący nad obiektami wiąże się z materiałem znajdującym się wewnątrz obiektów. Wydaje się, że niewielkie obiekty bez wyposażenia, znajdujące się w pobliżu jamy 63 (obiekt 64 B), w pobliżu jamy 68 (obiekty 68 B i C) oraz obiekt 367 w pobliżu grobu 18, należy uznać za groby dziecięce.

W badaniach tegorocznych nie udało się określić zasięgu stanowiska. Przyniosły natomiast dowody na to, że w części północnej mamy wcześniejszą fazę cmentarzyska, prawdopodobnie z fazy C2/C3, tj. od połowy IV do końca IV w., być może do początków V w. Najmłodsza część cmentarzyska występuje w południowo-wschodniej części stanowiska. Można stwierdzić, że groby grupują się w skupiska, groby rodzinne. Pochówki nie występują zbyt blisko siebie. Problematyczna jest warstwa IV, która występuje praktycznie na całym stanowisku, jednak nie wszędzie w tej warstwie znajduje się materiał zabytkowy – jak to stwierdzono nad obiektami 55-57, 62-64.

Badania tegoroczne dostarczyły dowodów na to, że warstwa ta mogła powstać albo przez pochówki napowierzchniowe albo poprzez powtórne wybieranie szczątków zmarłego w związku z jakimiś praktykami lub w wyniku rabunku. Jedno jest pewne, jeżeli ta warstwa jest wynikiem dewastacji lub intencjonalnego niszczenia, następowało to krótko po kremacji i złożeniu szczątków do jamy. Na pewno nie działo się to w czasach późniejszych, ponieważ przeczy temu warstwa XII (eolicznego piasku), zalegająca w pewnych partiach nad warstwą IV. Wydaje się, że warstwa ciałopalenia mogła częściowo zostać zniszczona w czasie II wojny światowej. O pewnych przekształceniach powstałych w tym okresie może świadczyć duża miąższość warstwy III, jej regularne spągi i stropy. Duża miąższość w niektórych partiach stanowiska może świadczyć o tym, że warstwę tę przemieszczono mechanicznie. Przy okazji tych działań mogło dojść do zniszczenia warstwy ciałopalenia, eolicznego piasku i przemieszczenia ich w inne miejsce..